

مجموعه ابوالضیا

ما-وا شایسته شدن دلی تطهیر، چالش
پو تو حکمت و عرفان ایله تکریم آتش

علوم و معارفدن بحث ایدره و عرماه عربی ابتداسله اون بشته نشر اولنور فنون غزته سیدره

نومرو ۱۳ [فی ۱۵ ربیع الاول سنه ۱۲۹۸] نسخده سی ۳ غروش

« كوكلار من توأم اولديغى حالده طوبى ايكي كره كورشديك . »
 ديورسك ! حال بوكه، بر كره كورشديك . سوقاقده كيلردن ماعداسنى
 برنجى دفعه اولهرق، ترجمه اوپه سنده، ايكنجى دفعه توفيقك مطبعه سنده
 كورمشدم . برنجيسنده چوجوقدك . ايكنجيسنده سنى بيليرسه مده قلمكك
 قوتنى بيلزدم . (مابعدى وار)

بردكانك تاريخ احوالى

ياخود سفاكتك معرفته غلبه سي

روسيه سفارتخانه سنك قارشيسنده بر سوقاق واردركه كوشه سنده كي
 لوحه ده « تيونى سوقاغى » لفظى محرردر .
 (پاى تخت سلطنت عثمانيدنك بر محله سنده سوقاقلرك بويه « تيونى »
 و « غلاوانى » كې اجنبى اسمارينه نسبت ايدلسنده كي مناسبتر لكره
 دائر اولان مطالعائزى بشقه بروفته تعليق ايدلمده پحت ايتك ايستدديكمن
 مقصده كلهلم .)

بو (تيونى) سوقاغنه بيوك جاده دن صاپلديغى حالده صاغ طرفده
 ايكنجى بر قيوكليركه نصيفته قدرى جاملى در . او قيو بو كونكى كونده
 « يانينك بيراخانه سنه » مدخل در .

بو دكان تريعا ۶ متر و اتساعنده بر يك تقريباً ايكي بچق مترو
 ارتفاعنده بر سقف آئنده تشكيل ايلديكى بودرومدن عبارتدر؛ چونكه
 دروننده كوندوزلى الك رونقلى هوازده بيله بعد ازوال غاز يانار .
 اكثرثا بيراخانه لايچون بو صورتده باصيق و دكان اطلاقندن زياده

بودروم اطلاقنه لايق يرلى اتخابى بيرانك هر موسمه سرين بره احتيا
 جندندر ديورلر . احتمال كه بويه در . فقط بنده كرك ظن منفرديه قاير
 ايسه اكثرثت اوزره بيرابه مداوم اولانار آلمانلر اولديغندن، بويه مظلم
 وقسوت آلود برلك دارالمشروبات اتخاذى آنلرك مزاج وطبيعتيله متناسب

دو شمشکلی ایچوندر؛ زیرا بوقوم شطارت و شمتندن زیاده سکیئت ایله
مجبولدر .

ایشته بو بیراخانهک برنده تخمیناً بوندن یکرمی سنه اول (اعمنی تخطر
ایده مدیکم) بر فرانسمز مجلدی بولنور ایدی . بنده کز ایسه او تاربخده
۱۳ اون درت یاشلرنده ایدم . کتاب اوقومقدن زیاده پیدا ایتدیکم اوافحق
بر کتابخانهده جلدلی مزین کتابلر بولندیرمغه مائل ایدم .

او تاربخده ایسه شبان ملت شمذیکی کبی هر جانلری ایستدیکلی آنده
صولغی بک اوغلنده آلزل ایدی . بک اوغلی او تاربخده ملت اسلامیه
نظرنده بر اوروپا شهری مودلی و (اذکیادن بر ذاتک تعبیری اوزره)
« استانبولک بر چارسوی بی بدلی » حکمنده ایدی . حالا دخی اویله
اولسه کر کدر .

بو سببله جمعه لری، با خصوص ایام شتایه مصادف اولان جمعه لری
کنجلمز اقران و یارانیه برلشدرک، بک اوغلنه کیدرلردی . او زمانلر
بک اوغلنه حیقلق ایچون یکانه و کسدرمه بر یول ایسه (باصه مقبرینک
۱۰۲ عددن عبارت بولندینی چوجوقلق یادداشتی اولمق اوزره حالا
خاطرمده بولنان) یوکسک قالدیرم طریق ایدی .

بک اوغلی سیاحتی معتاد ایدی-انلرجه برنجی مرحله « قله قیوسی
مولویخانه سی اولوب، چونکه او تاربخده « بللاویستا » یاخود « برنجی
دنیلان و مداوملرینک عمومته - هر کیم خاطر ی قالیسه قالسین - سفهای
ملت اطلاقندن احری بروصف بولمقده مشکلات چکیلان رزالخانه لرده کی
آوازه فسق و فحاشته قولاقلری آلتشماش اولان اخوان وطن یزم ملی
موسیقی دیگله مک اوزره مولویخانه لره کیدرلردی .

مولویخانه دن چیقلدقن صکره زورارک بر طاقی ایچون برنجی
اوغراهنه جق دکان (مکتب حریده مزدن یتمشم ضابطانرک عمومی عننده
معروف اولدینی اوزره) (پهر شهر ون) ک غایت قراقلق اولان مغازه سی
ایدی . چونکه رسم و تصویر قنلرینه مخصوص مهمات و ادواتی

بو دکاندن بشقه بر برده بولق قابل دکلدی . بوجهته کرک عسکری،
 کرک ملیکی مکتبلره مداوم اولانلر رسمه متلق مالزمه بی اورادن تدارک
 ایدرلر دی . ایسته بک اوغلی سیاحتی معتاد ایدنلردن بر طاقک بو دکانه
 اوغرامه لایق سبی بودر . آندن صکره شایان تماشا بر برقلیردی که اوده
 « آینه لی چارشی » ایدی . پهرشهرونک او تاریخده کی دکانی مقابلنده کی
 قیوسندن کیروب، صوله صایمق، وحیران حیران آینه یه باقوب، وسطنده کی
 چاتلاق حقنده دفعانه کورنلرک برنجی دفعه منظوری اولانلره معلومات
 فروشلقده بولمق معتادی ایدی . وقتیه زده بویه معلومات و برنلر
 بولندیغی جهته زده ایلاک کورن رفقا مزه آلدیغیز کی صاتمقده قصور
 ایتدک . صکره ایکی طرفده کی دکانلرک جامکانلرنده شهر ایلدکلری
 تحف و نفایس اشیای تماشا ابله و هر ایکی پنجره نک مایینده کی فاصله بی
 ستر ایدن ایندزه (کویا کیمسه سز دیرماک اوزره) بنم نگاه عطفیه
 قمری، بیون باغزی (یاردون ! او تاریخده نه بیون باغی طلاق نه ده
 « یاردون » لفظنی قوللانمق تعم ایتشیدی . « دوزله رک جاده جهته کی
 قیوسندن چیقاردق . بنده کز بک اوغلانی یدی سکر یاشرلرده ایکن آینه لی
 چارشی به قدر بیلیردم . بن سنده اولان و لالا یاخود پدر و برادر ایله
 کرمکه چیقان سائر اطفالک دخی بک اوغلانی اورادن عبارت بیلدکلرنده
 شههم یوقدر . بو جهته اوراسی منتهای سیاحت و تعبیر آخرله مبدأ عودت
 ایدی .

یوندن یکر می بش سنه اول بو کون نسوانلره قدر عمومک معلومی
 اولان « یون مارشه » او زمان یوزده طقسان طقوزمیزک مجبوری ایدی .
 متوفی تریزی (میر) موجود ایدی . فقط شیعلق بو درجه زده تعم ایتماش
 اولدیغندن، طرافجیلرده کی تریزیدن کولمز اوغلاری، جوزپه لری، یماندیلر
 همان میر قدر اخذ و اعطا ایدرلر دی .

مادام (تره زه) و (مادام دومل ویل) کی مودستالی او تاریخده ده
 وار ایدی؛ فقط شیق لفظنک ترکیب مزده ایکی (الام) زیاده سیله افاده ایلدیکی

معنائك مدلول مشخصی اولان خاتملر او تاریخده اندر اولدوقلرندن، دیدیکم
مودسترازه - بر ایکی معروف فامیلیا مستننا اوله رق - هیچ بر اسلام
عائله سی البسه کسیدر مکه کتزی ایدی .

نعومك تیاتروسی، پاله دو قرستال كشاده ایدی. لیکن الیوم القازارزه
قونقوردیالره اولدیغی یولده مداومت ایدلر؛ و بو ایکی تیاتروده یوزده
برفسلی کورولمز ایدی .

هر نه ايسه

بنده كز بالاده خبر و بر ديكيم وجهله جلدی سوسلی كتاب مراقنه بك
اوغلنك آیدنه لی چارشى ايله محدود اولیوب، تقسیمه قدر ایکی اول قدر
دها مسافه لی حاوی اولدیغی او كرنكدن صكره دوشمش ایدم . بوجهله
نرده نه صایلیز؛ هانكی صنعتك صاحب مهارتی نرده بولنور بیلیردم.
ایشته شمعی یانینك بیراخانه سی بولنان محله کی مجلدی دخی او تاریخده
اك اوستاد مجله اولقی اوزره خبر آلدیغمدن بر جعه كونی دكانسه كتمش
ایدم. دكان شمعیكسندن دهالوش ایدی. دیوارلنده غاز فلانده یوق
ایدی. ایجری کیروبده قرانغه كوز آلدیر بجه قدر مجلدك ارانه
ایلدیكى نمونه لی تمیزده خیلی زحمت چكدم. نهایت بر جلد انتخاب ایتدك
دریغل ایدندیکمز کتاباری بعد المقاوله مجله تسلیم ایلدك .

آندن صكره آره صره دكانه كیدر وهر كیدشده بر ایکی كتاب كوتو-
روب بر ایکی كتاب آلیردم .

ادوات واجزای نجلیدی او قدر مکمل واودرجه زده نفیس و متنوع
ایدی که الیوم بك اوغانده او قدر مکمل اشیا جمع ایتمش بر مجلد بو قدر .
رده بر زمان اولسی که ۳ آی قدر بك اوغلنه کتمکه وقت بوله مامش
ایدم. بر کون کتابلر خاطیره کلدیکسندن قالقوب کتدم. فقط دكانك
درونی بشقه بر طرزده بولدم. كتاب صقشدر مغه و مطبوع کاغذلی
(سانینه) بر داختم ایتکه مخصوص اولان ما کتسلره بدل کهنه بر تیمور

قاریوله قونمش، و بز فرانسز مجلدك یرینده (بو طوروق) اسمنده مجاری
بر مجلد قائم اولمش ایدی.

کندیسنی سؤال ایلدی کیمده «فرانسه یه کتدی» جـوابنی آلدیم؛ آنک
اوزرینه شو بولده بر محاورده بولمقدق.

— نه کله جکمی؟

— خیر!

— ای بز کتابلری کیمدن آلاجغز؟

— کندیسنده کتابلرمی واردی؟

— اوت!

— قاج جلد ایدی؟

— ایکی.

— اسمکزله کتابلرک اسملرینی خبر و برر میسکز؟

— اسمم توفیق، کتابلردن بری (حدیقه السعدا) بری ده (خسه ترکی) (!).

— اوت افندم! سزی بکا تعریف ایتدی؛ کتابلری ده جلد پاره سنی

آلوب، بکا براقدی. قاج غروش و بره جکلرینی ده بیلورسکز یا؟

— اوت! ایکیسنی بر مجیدیه پازارلق ایتش ایدک. کندیسنده

بر حسابدن اون غروشم قالمش اولدیغندن ۱۰ غروش دها و بره جک ایدم.

— اوت بویله در؛ اوده بندن اون غروش آلمشدر.

— ای! نیچون کتدی.

— کسادلق افندی! بو مملکته مجلدلک پاره ایتز، بر مجلد بر قو-

ندره چی قدرده یشایه مز.

— آلتلرینی ده می کوتوردی. چونکه بر چوق شیلری کوره میورم.

— اوت افندم! بورادن کتهدن مراد یاپدی. بر ازینی روم مجلدلر

آلدی. مشینلریله بزلینی ده بن آلدیم.

بز کتابلرمزی آلدق، کوتوردکلرمزی ده بالتعریف براقوب کتدک.

فی الحقیقه ایرتسی هفتقه کتدی کیمده بو مجاری بی صنعتنده معهود فرانسه

فائق بولدم؛ چونکه (لایسبوق) مطبعه لنینک جلد فابریقه لنده یشمش بر صاحب صنعت ایدی. فصل جلد ایسترسهم آرزومک فوقده شیلر یاپاردی. نه فائده که بیچاره (بوطورهق) دخی بو دکانده معیشتنی تأمین ایده مدیکندن ۳ سنه صکره اوده ادوات مجلدیه بی (مفته) صاته رق او. تلجیلکه تحویل مسلك ایلدی!

ایشته خبر ویردیکم بیراخانهک - ییلدیکم زماندن اعتباراً - تاریخ جمعی بودر.

آندن صکره بر قاج سنه لده مسدود قلمش ایدی. برده بوندن سکر سنه مقدم بر کون او سو قاقدن کچرکن دکانک بوزینه بیاض بر (بادانه) اورلمش اولدیغنی کوردیم. ایچریسنه طوغری باقدیغمده بر قاج ماصه قو. نمش؛ هر برنده بر قاج مشری بر طومش؛ اوکلرنده بیرا قدح لری طور یور؛ و تقریباً ۲۵ یاشنده بر دلی قانلی ده (دستگاه) باشنده بولنیوردی.

کندی کندیمه دیدم که - بک اوغلی کبی اکثریسی اصحاب علم و فضیلتدن بولمان اجانبه مقر اولمش بر محله ایکی مجلدن برینی مملکتته قاچیران و دیگرینی تحویل مسلكه مجبور ایدن شو نخو ستمآب بودروم بنه بک اوغلی کبی او قدر لطیف و مزین سفاهتخانه لری حاوی بر محله بیراخانه اتحاد ایدیلیرده عجباً صاحبنی کچندیررمی؟

آندن صکره هر نه وقت بو سو قاقدن کچرسهم مراقدن بو بیراخانه به بافاردیم؛ هب ایلك کوردیکم حالده بولور؛ و بناء علیه مطالعه می نفسمه خطایا ابراد و تکرار ایدردم.

آندن صکره اوج ییچ سنه قدر (حسب القدر) استانبولدن غیوبت ایتش ایدک. وطنه عودتمده بر کون بنه او سو قاقدن کچرکن دکانک نخو. ستنی ساتر اولان او بیاض (بادانه) نک بر صاری یاغلی بویاه تحول ایتش و بنجره لری (صاغیر) اطلاق ایدیلان (زیزقاق) لی جاملری حاوی چر. چوه لره تزین ایدلمش اولدیغنی کوردیکمده ایچریسنه کیردم. اوزرلی مرمری ۹ ماصه قونمش. هر ماصه نک باشنده درت بش کشی او طور مش.

دیوارزده ماصدله محاذی غازل یاغش. طوانله دیوارزده کاغد یابشدیرلمش
بری آفرانغه دیکری آلاترغه اوقاتی ارانه ایدر ایکی ساعتله درت بشرسم
لوحدسی تعلیق ایدلمش. صاحب دکاتک بولندیغی دستکاهک اوزری حاو-
یار، زه یاغی، یورطه، متنوع پینرل، و بر چوق مشروبات مخمره شیشه لوی
ایله تزین ایدلمش؛ اروپا مطبوعات متنوعه و مصوره سمندن درت بش
لسان اوزره یکریمیدن زیاده غزته جلب ایدلمش؛ درت نفرتایع موجود
مشرایره متصل بیرا و بیراخانه لره مخصوص اولدیغی اوزره متصل (غرا-
ویه را) پینری ایله حاویار مقوله سی ما کولات طاشیور .
بو حالی کورنجه اولکی مطالعاتده عدم اصابتدن کندی کنیدیجه
محبوب ودها طوغریسی متأسف اوله رق، بنه کندی کنیدیجه - یازق زه!
بو مملکت علم و معرفتی امانه ایله مادی و معنوی سبب خراب و بر بادمن
اولان عسرتی بسلیور!

— بوراده و قتیه آدمک انسانیتنه مدارقوام اولان کتب معارف و علومی
تجلید صنعتی او کرغش ایکی آدم بارینه مامش ایکن بو کون انسانک حیوانیتی
پيله امانه یه سبب اولان عسرتی صامتقله مألوف بر آدم کتدکجه مسلکمنده نرق
ایدیور. — دیمش ایدم.

آندن صکره آره صره بولم دوشوبده جانم قهوه آلتی قبیلندن بر از
شی یمک ایسته دیکه بزده بو بیراخانه یه کیرمکه باشلادق . مراق بو یا!
صاحبک دکاتی کشاد ایلدیکی زمانکی سرمایه سیله شمیدیکی یسارینی او کرغش
آرزوسنه دوشدک . مقصد ایسه هب معرفتله سفاهتی مقایسه دن عبارت
ایدی . یوقسه نه چلبی یانینک بر بوله محتاج قالمقغنی آرزودن نه ده
مبلیونلر قزائمش اولمقلغنه حسدن نشأت ایتش ایدی .

نهایت حقیقتنی او کرغشکه موفق اولدق : یانی چلبی یونان پالیقاریالزندن
اولوب سائر بی سر و پا همشهریلری کی استانبوله کلش؛ پنجشنبه بازارنده
بر بیراخانه ده بر قاج سنه او شاقلق ایتدکن صکره چلبیسنک همیتله بو
دکاتی آجش . صاندقجه پاره سنی تأدیه ایتک و طولیسنی آلمق اوزره بر

فوجی (پیرا) لقمه (قره دی) یعنی اعتبار صاحب اولمش . بک اوغلنده
بر چوق آلمان بولندیغی و بالعکس بیراخانه بولندیغی جهته آلمانر بورایه
طادانمش . فقط اصحاب حیثیت داخل اوله بیله جکی بدرجه ده اولما مسندن
یانی به بر از نظافت و انتظام توصید سنده بولونش .

یانی دخی ، سرمایه سنک فقدانندن بحث ابله معاونتارینه انجا ایش .
کندیسنه قرق ، الی لیرا اقراض ایتشار . اوده اسباب ترین و انتظامی
— هر صاحب حیثیتی ممنون ایده جک و کیرمکده بر کونه محظور کورمیه جک
درجه زده — اکیال ایتش . شمدیکی حالده اوج درت بیک لیرا صاحب اولمش
حتی کچن سنه صله طریقیله موقه مملکتنه کتدیکنده ۱۵۰۰ لیرایه برده
چفتک آکمش .

غریبدر که بو بیراخانه مداوملرینک ثلثانی اسلام اولدیغی حالده بوندن
آلتی آی اوله کلنجیه قدر ۲۰ دن زیاده السنه اجنبیه ده غزته موجود ایکن
چلی یانی بر دانه ترکیه غزته بولندیرمغه اهمیت ویرماشیدی . آیده
بنده کزک اخطارم اوزرینه تدارک ایلدی .

ایشنه شو حکایه ایتدیکم حال اثبات ایدیورکه مملکتیمز هنوز صنعت
و معرفتی دکل وسائط سفاهت و سفالتی بسلیمکده و آتی بسلیمکی نسبتده
بریکلری عدم آباد قنایه سوروب کونورمکده در .

بیلم ! دهها نه وقته دک بو عطالت تذرسمانه و بو جهالت سفاهت
پرورانه به مألوف اولوب طوره جغز ؟
(خذ ما صفا دع ما کدر)

تاریخ طبیعی

—
بقه

یاخود تخته بتی

اسوهج حکمای طبیعیونندن علم نباتات و حیواناتک واضع ومؤسیسی